

Praktiske råd ved Raynauds fenomen

Dette er en informasjonsbrosjyre utarbeidet av ergoterapeutene ved Rikshospitalet til deg som har Raynauds fenomen, og familien din. Brosjyren er laget for å gi noen tips og råd i forbindelse med kalde hender og føtter.

Hva er Raynauds fenomen (RF)?

Raynauds fenomen kjennetegnes ved fargeforandringer i fingre eller tær, som oftest fordi du blir kald. Et anfall starter ofte med at noen fingre/tær blir bleke eller hvite. Ved kraftigere anfall kan de bli blåaktig. Til slutt kan de bli røde når varmen kommer tilbake. Dette kalles en 3-fasisk RF. Det kan også forekomme i nesetipp og øreflipp. Anfallene kan vare fra få sekunder til flere minutter. For noen er anfallene smertefrie, mens andre opplever nummenhet, smerter og vanskeligheter med å bevege fingre/tær. Noen får også sår på fingrene i forbindelse med gjentatte anfall. Fenomenet forekomme uten underliggende sykdom eller kjent årsak, da kalles det primær Raynauds fenomen. Ved underliggende sykdom, f.eks ved revmatisk sykdom, kalles det sekundær Raynauds fenomen.

Seksjon for klinisk service

Ortopedisk klinikk

Besøksadresse: Sognsvannsveien 20
Postadresse: Postboks 4950 Nydalen,
0424 Oslo
Telefon: 23072900

Målgruppe: Pasienter og pårørende
Faglig ansvarlige: Ergoterapeutene på
ortopedisk avdeling, barn
Sist revidert: 19.12.22

Noen får anfall når det er kaldt. Karspasmene kan også utløses ved:

- Temperaturendringer. F.eks når man går fra et rom til et annet eller oppholder seg i rom med air-condition.
- Bæring av tunge poser o.l. fordi dette hindrer blodsirkulasjonen. Grep for å fordele trykket kan tilpasses.
- Stress og spenning.
- Enkelte medisiner. Snakk med legen om dette.
- Røyking og snusing.

Praktiske råd

- Bruk hånden og vær i aktivitet. Bevegelse og bruk av muskulatur gir økt blodsirkulasjon og varme.
- Redskap, håndtak og annet materiale du berører, kan føre til anfall. Kuldeisolerende materiale som f.eks tre og gummi kan hindre dette.
- Tørr hud er mer utsatt for rift og sprekkdannelser. Håndkrem kan avhjelpe dette. Dersom du får sår på fingertuppene kan det være nyttig med beskyttende polstring.
- Unngå å bli kald når du skal ut/ inn av badekar og dusj. Bruk gjerne en god og varm badekåpe.
- Vanter isolerer når du skal ta i kalde gjenstander, f.eks fra kjøleskap og frysedisk.
- Noen får anfall når de legger seg i en kald seng. Varmeflaske, saueskinn, fleeceteppe, elektrisk varmeteppe og ullsokker er noe mange har nytte av.
- Sørg for å være varm før du går utendørs, f.eks varm hendene i varmt vann.
- Pute med ris/hvete for oppvarming i ovn/micro.
- Kupévarmer kan være et nyttig hjelpemiddel for å unngå anfall i kald bil.
- Mulighet for å være inne i friminuttene på ekstra kalde dager.
- Sjekk utvalget av varmeplagg og utstyr i sportsbutikker/jakt – og fiskeforretninger/apotek.

Klær

- Det er viktig å være varm før du går ut. Ikke vent med å kle deg til du blir kald. Hold deg varm på kroppen, dette vil øke temperaturen også i armer og ben. Kle deg med flere tynne lag. Luften mellom plaggene isolerer. Bruk f.eks trøye under genser. Ull gir god varme (angora- og alpakkauull er varmere enn vanlig ull da den inneholder mer luft). Bomull blir kald når den blir våt. Vindtett materiale anbefales.
- Klær og sko bør ikke stå i en kald gang. Det kan være lurt å varme dem opp før du går ut, f.eks med skotørker, varmeflaske e.l.
- Votter er varmere enn vanter/hansker da fingrene får varme av hverandre.
- Bruk gjerne pulsvanter for å holde deg varm. Velg lange sokker framfor ankelsokker når det er kaldt.
- Mye varme fordamper fra hodet. Lue og skjerf hindrer dette.
- Hvis du er plaget med hånd- og fotsvette anbefales svetteabsorberende materialer i votter og sokker. Bruk to tynne ullsokker istedenfor ett tykt par. Når du kjøper utesko, kan det være fornuftig med sko der sålen er høy og kuldeisolerende.

Varmehjelpemidler

Hvis ikke votter og sokker gir nok varme, kan du forsøke ulike varmepakninger til éngangs- eller gjenbruk. Pakninger til å ha i vott eller sko/såler og andre produkter kan du få kjøpt på apotek, sports- og jaktbutikker m.m.:

- geléputer (kan brukes flere ganger)
- varmeposer (éngangsbruk)
- oppladbar håndvarmer (som kan lades med USB-inngang)

Dersom du har store plager med kuldesensitivitet og har prøvd ut disse varmehjelpemidler uten tilstrekkelig effekt, kan det være aktuelt med votter/hansker/såler med batteridrevne varmetråder. Dette kan søkes gjennom NAV.